

Memo van de gedeputeerde

M.J.G. Spierings

Gedep. Agrar. ontw., Energie en Bestuur

Onderwerp

Themabijeenkomst midtermreview energie op 30 juni

Geachte Statenleden,

Via deze memo wil ik u graag nader informeren over de invulling van de themabijeenkomst over de midtermreview energie op 30 juni.

Aanleiding

Wij timmeren hard aan de weg om de ambities die wij hebben gesteld op het gebied van duurzame energie, succesvol uit te voeren. Dat doen wij mede dankzij uw Staten, die een aantal belangrijke zaken op de kaart heeft gezet. Om onszelf scherp te houden, hebben wij een onderzoek laten uitvoeren om te kijken of we op koers liggen. Op weg naar 14 procent duurzame energie.

Aan het begin van de bestuursperiode hebben wij ervoor gekozen om een 'knip' te maken in het alloceren van de middelen van energie. Dat stelt uw Staten in de gelegenheid te reflecteren op het uitvoeringsprogramma en te bepalen hoe we de resterende middelen zo effectief mogelijk in kunnen zetten in de transitie naar duurzame energie. Hiertoe ontvangt u separaat een verzoek voor het houden van een oordeelvormende themabijeenkomst in september, zodat wij samen de inzet kunnen bepalen van de resterende twee jaar.

Onze midtermreview van het uitvoeringsprogramma bestaat uit een kwantitatief en een kwalitatief onderdeel. Het kwantitatieve onderzoek is uitgevoerd door het externe bureau CE uit Delft. Voor de kwalitatieve onderdeel hebben wij een externe 'denktank' bijeen gevraagd.

Datum

23 juni 2017

Documentnummer

4204638

Aan

Provinciale Staten van Noord-Brabant

Kopie aan

T Meulenpas

Van

Gedeputeerde Spierings

Telefoon

(073) 681 25 80

Email

mspierings@brabant.nl

Bijlage(n)

3

Ter voorbereiding op 30 juni

Ter voorbereiding op 30 juni, sturen wij u graag :

1. Een managementsamenvatting van de kwantitatieve studie die het onafhankelijke onderzoeksbureau CE uit Delft heeft uitgevoerd. Zij hebben onderzocht wat er van het uitvoeringsprogramma wordt uitgevoerd en welke resultaten er geboekt worden. Ook extrapoleren zij dit door naar 2020.
2. In mei en juni is een externe denktank bijeen gekomen. De deskundigen in de denktank reflecteren, kijken de toekomst in en geven aanbevelingen over de richting waarop de provincie de komende jaren de energietransitie kan versnellen.

Datum

23 juni 2017

Stuknummer

4204638

Op 30 juni is er een onderzoeker van CE aanwezig die een korte presentatie geeft, en waar u vragen aan kan stellen. Ook zal een deelnemer van de denktank aanwezig zijn, die terugkoppelt hoe die gesprekken zijn verlopen, en welke inzichten er zijn opgedaan. Ook daarbij uiteraard de gelegenheid om vragen te stellen.

Wellicht dat u geïnteresseerd bent in een overzicht van informatie die we deze bestuursperiode richting uw Staten hebben gestuurd op het thema energie. In een bijlage geven we een overzicht van de statenvoorstellen, statenmededelingen en moties tot nu toe.

Wij hopen u 30 juni te zien.

Met vriendelijke groet, ook namens het team energie,

Gedeputeerde Anne-Marie Spierings

Bijlage 1 Managementsamenvatting CE

Zie volgende pagina.

Datum

23 juni 2017

Stuknummer

4204638

Samenvatting

Dit is een tussenevaluatie van het Uitvoeringsprogramma Energie van de provincie Noord-Brabant. Met deze evaluatie geven we inzicht in de doeltreffendheid van het gevoerde energiebeleid van de provincie, met andere woorden: worden de gestelde doelen gehaald? Deze evaluatie geeft inzicht in:

- de processtappen en de bereikte resultaten en de voorziene resultaten in 2020, voor zover mogelijk met een doorkijk naar 2050;
- de succes- en faalfactoren en daaraan gekoppeld de aanbevelingen.

Datum

23 juni 2017

Stuknummer

4204638

Deze evaluatie vormt samen met de uitkomsten van de denktank¹ de basis voor verdere beleidsontwikkeling. Dit geeft voor de provincie richting aan een effectieve inzet van de resterende middelen voor de tweede helft van deze bestuursperiode.

Worden de gestelde doelen gehaald?

Wereldwijd zijn er afspraken gemaakt over de noodzaak om een actief klimaatbeleid te voeren. In het Klimaatakkoord van Parijs hebben de ondertekenende landen (waaronder Nederland) zich in december 2015 verplicht om de wereldwijde opwarming te beperken tot 2°C boven pre-industriële niveaus. In Europees en landelijk beleid heeft Nederland afgesproken om in 2050 te komen tot een CO₂-reductie van 80-95%. Om dit te bereiken heeft het Rijk in 2013 met 47 partijen het Nationaal Energie Akkoord (NEA) gesloten, waarin alle ondertekenaars zich verplichten om gezamenlijk te werken aan deze doelstelling, met een aantal tussendoelen in 2020. In 2020 moet Nederland 14% de totale energiebehoefte worden voorzien voor 14% uit hernieuwbare energie en jaarlijks 1,5% energie worden bespaard. De provincie werkt aan deze doelen mee via het Uitvoeringsprogramma Energie. De provincie heeft als hoofddoel om in 2050 energieneutraal te zijn met als tussendoel 14% hernieuwbare energie en 6% energiebesparing in 2020².

¹ Naast deze tussenevaluatie is er ook een 'denktank' actief die meer kwalitatieve adviezen geeft over een aanvullende koers voor het energiebeleid tijdens de komende jaren.

² Een deel van de energiebesparing zal de groei in het energieverbruik in Noord-Brabant corrigeren. Hiermee rekening houdend komt de ambitie van de provincie ten opzichte van 2015 uit op een energiebesparings-doelstelling van 4,3%. Aangezien het enkel mogelijk is om de netto verandering van het energieverbruik te vergelijken met het historisch verbruik, kijkt CE Delft in deze evaluatie naar de doelstelling ten opzichte van 2015

In het Uitvoeringsprogramma Energie (2016) is de provinciale bijdrage aan bovenstaande opgave vertaald in een aantal sporen. In deze evaluatie is in beeld gebracht welke activiteiten zijn uitgevoerd en is het effect van deze activiteiten in beeld gebracht.

Datum

23 juni 2017

Stuknummer

4204638

De provincie heeft het afgelopen jaar ontwikkelpaden opgestart, waarbij wij concluderen dat er op alle sporen acties in gang gezet zijn. De daadwerkelijk behaalde resultaten (in 2016-2017) zijn vanwege de korte doorlooptijd nog beperkt te kwantificeren, laat staan te extrapoleren naar 2020. De hieronder gepresenteerde cijfers voor hernieuwbare energie en energiebesparing geven daarom naar onze inschatting een realistische ondergrens van het te realiseren resultaat in 2020.

Uit de analyse van de in gang gezette acties concluderen we dat concrete acties van het uitvoeringsprogramma in 2020 zorgen voor 4,8 PJ aan hernieuwbare energie en +/- 3,3 PJ aan energiebesparing.

Een grote bijdrage aan de doelstellingen wordt ook verwacht vanuit inspanningen van andere partijen ('autonome ontwikkelingen'). Denk aan zonnepanelen op daken bij particulieren of de recente ontwikkeling dat RWE in de Amercentrale 80% biomassa gaat bijstoken, dragen ook bij aan het realiseren van de provinciale doelstellingen. Deze autonome ontwikkelingen leiden ertoe dat de hernieuwbare energie in de provincie groeit tot 41,9 PJ. De acties uit het uitvoeringsprogramma komen hier bovenop. De inschatting is dat er in 2020 46,7 PJ aan hernieuwbare energie gerealiseerd is. Dit is 16,5% van de totale energievraag in 2020. Daarmee haalt de provincie het doel van 14% hernieuwbare energie in 2020. De grote afhankelijkheid van autonome factoren is wel een risico, als b.v. het rijk besluit dat de Amercentrale moet sluiten, wordt de doelstelling voor hernieuwbare energie met de huidige inzet niet gehaald en wordt het realiseren hiervan een heel grote opgave.

Op basis van de ramingen van ECN concluderen we ook dat er een autonome energiebesparing van 1,0% (3,0 PJ) op het finale energieverbruik in 2015 te verwachten is naast de energiebesparing die gerealiseerd wordt door het uitvoeringsplan (3,3 PJ). Het totaal aan energiebesparing in 2020 ten opzichte van 2015 komt hiermee op 6,3 PJ oftewel 2,2%. Het doel om 4,3% energie te besparen in 2020 wordt zonder aanvullende maatregelen dus niet gehaald.

Onze inschatting is dat een aantal voornemens van de provincie (te) ambitieus is in de tijd. Een voorbeeld hiervan is de ambitie van 100.000 elektrische voertuigen in 2020. Op onderdelen is het

berekende effect van het beleid lager dan wat was aangenomen in het Uitvoeringsprogramma. Zo is de spin-off van de pilot van betere afstelling van technische installaties in utiliteitsgebouwen niet te kwantificeren.

Datum

Tabel 1 Samenvatting van het doelbereik in 2020

23 juni 2017

	Effect provinciaal beleid		Autonome ontwikkeling		Totaal in 2020		Doelstelling 2020	
	PJ	%	PJ	%	PJ	%	PJ	%
Energiebesparing (tov 2015) ³	3,3	1,1%	3,0	1,0%	6,3	2,2%	12,3	4,3%
Hernieuwbare energie	4,8	1,7%	41,9	14,8%	46,7	16,5%	40,2	14%

Het is op basis van het huidige programma nog niet mogelijk een doorberekening te maken naar 2050. Voor het behalen van de doelstellingen zijn echte trendbreuken nodig, zowel op energiebesparing als hernieuwbare energie. Deze trendbreuken vereisen innovatie, zowel in nieuwe markttechnieken als in beleid.

Conclusies

De provincie is één van de schakels in de ontwikkeling naar een energieneutrale samenleving. Ze is voor een groot deel een verbindende en initiërende partij, minder een uitvoerende partij. Zij opereert in het speelveld tussen Rijk, gemeenten, bedrijfsleven, onderwijs en bevolking. Daarmee heeft de provincie een gedeelde verantwoordelijkheid voor het realiseren van de doelstellingen. Binnen deze verantwoordelijkheden benut de provincie haar mogelijkheden:

- De provincie benut haar mogelijkheden als toezichthouder, handhaver en vergunningverlener, zowel op het gebied van energiebesparing in de industrie als bij de realisatie van hernieuwbare energie. Doordat er ook opgetreden wordt als projectontwikkelaar (onder andere bij laadpalen) kan de provincie grote toegevoegde waarde bieden door knelpunten in kaart te brengen en te adresseren bij het Rijk.
- Er wordt ook ingezet op grootschaligere uitrolmogelijkheden. Zo wordt er naar mogelijkheden gezocht of standaarden ontwikkeld om ook op de terreinen waar de provincie geen directe beïnvloedingsmogelijkheden heeft, gemeenten te

³ De hier genoemde besparingen zijn gebaseerd op het netto energieverbruik, en houden daarmee geen rekening met een compensatie van de groei in het energieverbruik.

ondersteunen. Voorbeelden hiervan zijn het opzetten van een gestandaardiseerde aanpak voor zogenaamde Energie Prestatie Keuringen (EPK's) of het opzetten van Energy Service Company (ESCO)-constructies voor sportcomplexen.

- De provincie erkent het belang van innovaties om tot een trendbreuk te kunnen komen die nodig is in het behalen van haar doelstellingen richting 2050 en heeft daarvoor beleid opgenomen in haar Uitvoeringsprogramma (inzet op sociale innovatie en disruptie).

Datum

23 juni 2017

Stuknummer

4204638

Uit de kwantitatieve analyse blijkt dat er nog een groot verschil is tussen de gerealiseerde energiebesparing en de energiebesparingsdoelstelling. Voor de verdere beleidsontwikkeling verdient het dan ook de aanbeveling om de focus meer op energiebesparing te leggen en daarbij te kijken naar de meest effectieve beleidsopties om deze doelstelling te behalen..

Het is niet mogelijk om achteraf groei en besparing in het energieverbruik van elkaar te scheiden. Het verdient aanbeveling om in de monitoring helder aan te geven hoe de doelstelling van de provincie, die uitgaat van groei én besparing, zich vertaalt in een *netto* wijziging ten opzichte van een referentiejaar. Hierdoor worden de beleidsdoelen beter meetbaar.

Het is op basis van het huidige programma nog niet mogelijk een doorberekening te maken naar de resultaten van 2050. We adviseren de provincie om op dezelfde wijze als hierboven beschreven, tussentijdse doelstellingen te formuleren en in de monitoring te blijven nagaan of de beoogde versnelling in de maatschappij wordt ingezet.

Bijlage 2 Tipje van de sluier – denktank

Een compleet verslag volgt later. Dit wordt nu op gesteld.

Denktank Energie Brabant

Ten behoeve van de midterm review energie heeft de provincie een aantal deskundigen uitgenodigd om hun visie te geven op de thema's uit het uitvoeringsprogramma energie. Zij vormen samen een denktank met daarin veel kennis op het gebied van de energietransitie, aangevuld met expertise in transitievraagstukken, ontwerp, landschapsarchitectuur, industrie, slimme mobiliteit, gebouwde omgeving en sociale innovatie. De deskundigen komen uit heel Nederland. Het doel van de denktank is om een frisse blik te geven op de energietransitie in Noord-Brabant, die inspireert voor de keuzes op de korte en de lange termijn.

Datum

23 juni 2017

Stuknummer

4204638

De deskundigen hebben zich in twee sessies gebogen over trends in de samenleving en wat die betekenen voor de energietransitie. Hierbij enkele voorbeelden van inzichten die dat heeft opgeleverd. Zo ziet de denktank dat door het herstel van financieel-economische crisis de Brabantse maakindustrie weer op volle toeren draait. Die sterke maakindustrie is een unieke kracht van Brabant. Er liggen veel kansen voor die industrie om direct bij te dragen aan en te profiteren van de energietransitie. Daarnaast zal in de toekomst goede beschikbaarheid van duurzaam opgewekte energie een belangrijk criterium worden voor de vestiging van nieuwe bedrijven. Ook zien de deskundigen dat individualisering en de snelle groei van ict-mogelijkheden binnen het thema Smart en Green Mobility kunnen leiden tot een ongebreidelde groei in de mobiliteitsvraag. Kan en wil de provincie sturen op minder mobiliteitsbehoefte? Het is belangrijk om dit mee te nemen in de omgevingsvisie. Binnen Sustainable Energy Farming speelt de trend van groei- en krimpregio's nadrukkelijk tussen stad en platteland. De verbinding tussen die beide moet hersteld worden. Boerderijen in coöperatieve handen, landbouwhervakeling met energicoöperaties en lokale netwerken kunnen daar aan bijdragen. Als laatste tipje van de sluier bevestigt de denktank dat er een enorm besparingspotentieel ligt in de gebouwde omgeving. Robotisering en bestaande ict-toepassingen bieden uitzicht op financieel aantrekkelijke nulopdemeter-renovaties.

De deskundigen in de denktank zijn Joris Olde Rikkert (Radboud Universiteit / duurzame jonge100), Marjolein Demmers (De Groene Zaak), Dirk Sijmons (H+N+S Landschapsarchitecten), Matthijs van Dijk (TU Delft / Reframing studio), Leatitia Ouillet (TU/e), Jaap Hoogcarspel (Industrie Rotterdam – Moerdijk) en Geert Verbong (TU/e).

Bijlage 3

Overzicht van begrotingswijzigingen, statenmededelingen en memo's aan uw Staten

Datum

23 juni 2017

Stuknummer

4204638

Verhalen over de Brabantse energietransitie

Veel Brabanders delen de provinciale droom van een energieneutrale samenleving in 2050 en starten daarvoor allerlei energieprojecten. In een [persoonlijk verhaal](#) vertellen zij meer over hun initiatief.

Overzicht van memo's, begrotingswijzigingen en statenmededelingen aan PS

Data van de procedurevergadering (PV)

9 november 2015

-[Statenmededeling](#) Subsidieregeling Asbest eraf, zonnepanelen erop.

-Verzoek gedeputeerde over voorstel themabijeenkomst nieuw uitvoeringsprogramma

7 maart 2016

-[Begrotingswijziging](#) inzake middelen energie voor uitvoering Energietransitie.

-[Statenmededeling](#) uitvoeringsprogramma energie

13 juni 2016

-[Memo gedeputeerde](#) over Quickscan rond mogelijkheden verduurzamen sportaccommodaties

19 september 2016

-[Statenmededeling](#) Hagelstorm Zuidoost Brabant

28 november 2016

-[Verzoek gedeputeerde](#) voor informatiebijeenkomst Enexis

Datum

23 juni 2017

19 december 2016

-[Statenmededeling](#) Warmteplan Brabant

Stuknummer

4204638

-[Statenvoorstel](#) Provinciale coördinatieregelen voor project windenergie A16-zone

23 januari 2017

-[Statenmededeling](#) aanpak sociale innovatie en beantwoording van de motie voor ondersteuning en kennisdeling van Brabantse energiecoöperaties.

-[Statenmededeling](#) Verduurzaming vastgoed van de provincie Noord-Brabant

-[Statenmededeling](#) elektrisch rijden in Noord-Brabant, en een bijlage over het 100.000 voertuigenplan.

-[Statenmededeling](#) Stand van zaken aanpak gevolgen hagelstorm Zuidoost-Brabant.

13 februari 2017

-[Verzoek gedeputeerde](#) voor houden van themabijeenkomst over opslag van energie.

13 maart 2017

-[Statenmededeling](#) Verduurzaming Brabantse sportaccommodaties

7 april

[-Memo gedeputeerde](#) met informatie naar aanleiding van de informatiesessie Strategie Enexis

[-Memo gedeputeerde](#) over lobbyagenda energie

Datum

23 juni 2017

8 mei

Stuknummer

4204638

[-Statenmededeling](#) laadinfrastructuur voor elektrisch rijden

[-Statenmededeling](#) Stand van Zaken project energieneutrale woningvoorraad

[-Verzoek gedeputeerde](#) voor houden van themabijeenkomst over midtermreview uitvoeringsprogramma energie

29 mei

[-Memo gedeputeerde](#) over Energiefonds Brabant

10 juli

[Statenmededeling Monitor Wind op Land 2016](#)

[Statenmededeling: een verkenning van stimulerende regelingen voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving.](#)

[Verzoek om een oordeelvormende themabijeenkomst over 80% versie van het aanvullende investeringsprogramma Energie](#)

Aangenomen moties

2015 (13 november)

-Ondersteuning en kennisdeling van Brabantse energiecoöperaties (13 november)

-Investeren in zon (13 november)

-Kleinschalige windenergie (13 november)

2016

-Samen aan de bal voor een duurzaam sportief Brabant (13 mei)

Datum

-Motie aan PS zelf : een oproep aan de verzekeraars irt hagelschade (15 juli)

23 juni 2017

-Versnellen en verduurzamen woningbouwproductie (11 november)

Stuknummer

4204638